

СЕКЦІЯ 4 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 657.432

Бабич Л.М.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри «Фінанси, облік і аудит»
Національного транспортного університету***Перещ Н.П.***магістр, студентка факультету менеджменту, логістики та туризму
Національного транспортного університету***Babych Lyudmila***Candidate of Sciences (Economics),
Associate Professor «Finance, accounting and audit»
National Transport University, Kyiv, Ukraine***Pereshch Nataliia***master, Student of Faculty of Management,
Logistics and Tourism
National Transport University, Kyiv, Ukraine,*

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

MANAGEMENT OF RECEIVABLES OF THE ENTERPRISE IN MODERN ECONOMIC CONDITIONS

АНОТАЦІЯ

Мета статті полягає в обґрунтуванні дієвих елементів фінансового механізму в системі фінансового менеджменту стосовно вдосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства в сучасних умовах економічного розвитку. У роботі проаналізовано динаміку обсягів та структури дебіторської заборгованості на окремому підприємстві сільськогосподарської галузі в контексті співставлення з рухом оборотних коштів даного підприємства за низку останніх років. У результаті проведених досліджень зроблено висновок про необхідність застосування на досліджуваному підприємстві контролінгу як комплексу заходів із планування, інформаційного забезпечення, регулювання та контролю, кожний з яких, виконуючи окремо свою функцію, під час об'єднання в єдину взаємодіючу систему забезпечує спрямування на раціональне управління дебіторською заборгованістю підприємства з орієнтацією у відповідному періоді на використання конкретного методу рефінансування, а в подальшому й досягнення кінцевої мети – мінімізацію обсягів та, врешті, усунення даного виду заборгованості. Схематично представлено модель контролінгу дебіторської заборгованості як організаційного підрозділу фінансового менеджменту щодо реалізації фінансової політики підприємства. Як підсумок уперше запропоновано наукове визначення категорії «контролінг дебіторської заборгованості на підприємстві».

Ключові слова: дебіторська заборгованість, комплекс заходів, контролінг, підприємство, система управління.

АННОТАЦІЯ

Цель статьи заключается в обосновании эффективных элементов финансового механизма в системе финансового менеджмента по совершенствованию управления дебиторской задолженностью предприятия в современных условиях экономического развития. В работе проанализирована динамика объемов и структуры дебиторской задолженности на отдельном предприятии сельскохозяйственной отрасли в контек-

сте сопоставления с движением оборотных средств данного предприятия за ряд последних лет. В результате проведенных исследований сделан вывод о необходимости применения на исследуемом предприятии контроллинга комплекса мероприятий по планированию, информационного обеспечения, регулирования и контроля, каждый из которых, выполняя отдельно свою функцию, при объединении в единую взаимодействующую систему обеспечивает направление на рациональное управление дебиторской задолженностью предприятия с ориентацией в соответствующем периоде на использование конкретного метода рефинансирования, а в дальнейшем и достижения конечной цели – минимизации объемов и, наконец, устранения данного вида задолженности. Схематически представлена модель контроллинга дебиторской задолженности как организационного подразделения финансового менеджмента по реализации финансовой политики предприятия. Как итог впервые предложено научное определение категории «контролинг дебиторской задолженности на предприятии».

Ключевые слова: дебиторская задолженность, комплекс мероприятий, контролинг, предприятие, система управления.

ANNOTATION

The purpose of the paper is to substantiate, based on the scientific and organizational principles and practical experience of effective elements of the financial mechanism in the financial management system, with regard to improving the management of accounts receivable in the current economic development environment. The paper highlights the role and place of receivables as a negative phenomenon in the functioning of the enterprise, which is created as a result of a long violation of settlement and payment discipline by counterparties in the form of accumulated over the relevant periods and debts owed to the company, and initially causes unplanned distraction, and in the future possible withdrawal from circulation of funds, which, in turn, necessarily causes a misbalance of the movement of all cash flows and distortion of the structure of current assets. The dynamics of volume and structure

of accounts receivable in a separate enterprise of the agricultural sector in the context of comparison with the turnover of working capital of this enterprise has been analyzed for the last years. Summarized data on the practice of applying refinancing methods of receivables and summarizing the most common methods and methods in the system of accounts receivable management are now systematized. As a result of the conducted research, it was concluded that it is necessary to use controlling in the investigated enterprise as a complex of planning, information provision, regulation and control activities, each of which, performing a separate function, when combined into a single interactive system, provides guidance on the rational management of accounts receivable enterprises with the orientation in the appropriate period for the use of a specific refinancing method, and in the future – and the achievement of the ultimate goal – the minimum the volume of volume and, finally, the elimination of this type of indebtedness. A schematic representation of the model of controlling receivables by its separate components, united in the organizational unit of management as an integral element of financial management in relation to the implementation of the financial policy of the enterprise. As a result, the scientific definition of the category "Controlling receivables" for the first time was proposed at the enterprise.

Key words: receivables, complex of measures, controlling, enterprise, management system.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Існування дебіторської заборгованості в ринковій економіці вважається об'єктивним явищем у господарському процесі, що зумовлюється наявністю різних ризиків під час проведення розрахунків між контрагентами, включаючи порушення нормального циклічного процесу трансформації дебіторської заборгованості в грошові кошти, а це, своєю чергою, створює комплекс таких проблем для підприємства, як неплатоспроможність, нездатність своєчасно виконувати розрахунки за своїми зобов'язаннями тощо. Зазначене вказує на необхідність проведення моніторингу дебіторської заборгованості на більшості українських підприємств, що функціонують у різних галузях, а управління цим складником оборотних активів у сучасних економічних умовах є невід'ємною умовою підтримки їх ефективної структури та раціонального використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблема управління дебіторською заборгованістю розглядається у багатьох монографіях, підручниках та наукових посібниках зарубіжних та вітчизняних учених-економістів: Л.М. Бабич [1], М.Д. Білик [2], І.О. Бланка [3], Ф.Ф. Бутинця [4], Н.О. Матициної [5], Є.В. Скляра [6], В.В. Скоробогатой [7], А.М. Поддєрьогіна [8] та ін.

Разом із цим багатоаспектність дослідження дебіторської заборгованості, що зумовлена певною складністю та різноманітністю суб'єктів і об'єктів розрахунково-платіжних відносин, не може не визначати необхідність подальшого поглиблення досліджень щодо окремих важливих теоретичного і практичного змісту складників управління дебіторською заборгованістю на сучасному підприємстві.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розроблення заходів щодо політики управління дебіторською заборгованістю на окремому підприємстві в контексті розвитку теоретичних основ та практичних аспектів системи управління дебіторською заборгованістю.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Загальновідомо, що метою управління дебіторською заборгованістю є визначення її оптимального розміру і забезпечення своєчасного повернення боргу за основними видами цієї заборгованості. Для досягнення цієї мети, що нерозривно пов'язується з пошуком елементів ефективного управління процесами формування дебіторської заборгованості, на кожному підприємстві має проводитися комплексна робота з реалізації політики управління дебіторською заборгованістю в контексті загальної фінансової політики підприємства. Інформаційною базою для виконання аналітичних розрахунків мають слугувати форми фінансової звітності № 1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати». Зокрема, порівняльний аналітичний баланс дає змогу здійснювати розрахунки щодо окремих його складників, розкривати зрушення в складі активів і пасивів, а також робити висновки про джерела надходження коштів та їх розміщення. З урахуванням даних про розмір кінцевого фінансового результату контрагента можна, зокрема, прогнозувати його спроможність щодо своєчасного погашення боргового зобов'язання. Таким чином, для ділових партнерів інформація з форми № 2 фінансової звітності може бути приводом для укладення комерційних договорів. Саме завдяки такому інформаційному забезпеченню підприємство може проводити як узагальнений, так і більш поглиблений аналіз дебіторської заборгованості, використовуючи при цьому класичні та новітні наукові підходи до класифікації видів дебіторської заборгованості [6, с. 153–156].

Для аналізу процесів руху дебіторської заборгованості нами було вибрано підприємство «Товариство з обмеженою відповідальністю «Сираївське», що створено з метою отримання прибутку шляхом здійснення основної виробничої діяльності, а саме: вирощування зернових та технічних культур, зберігання, переробки, перевалки цих культур тощо, а також торговельної та посередницької діяльності, виконання робіт та надання послуг. Таким чином, дане підприємство має переважно сільськогосподарське спрямування основної операційної діяльності, тому формування оборотних активів, серед яких провідне місце займає дебіторська заборгованість, значною мірою відбувається під впливом сезонних чинників.

Розглядаючи динаміку оборотних активів ТОВ «Сираївське» за 2014–2018 рр., можна відразу відзначити, що за тенденції зростання їхніх обсягів із 12 702,9 тис грн у 2014 р.

до 75 937,8 тис грн у 2017 р. та зменшення до 46 856,0 тис грн у 2018 р. (лише через скорочення майже вдвічі виробничих запасів) загальна величина дебіторської заборгованості за весь період незмінно зростала, становлячи в оборотних активах у 2018 р. левову частку. – понад 77%. Динаміка обсягів та структури дебіторської заборгованості ТОВ «Сираївське» за окремими видами представлена в табл. 1.

Як видно з наведених у табл. 1 даних, у 2014 р. обсяги дебіторської заборгованості у цілому становили 8 589,6 тис грн, що відповідало 67,62% оборотних коштів підприємства, а в 2018 р. обсяги такої заборгованості зросли до 36 336,3 тис грн, тобто більше ніж у чотири рази, що вже відповідало 77,55% від загальної обсягу оборотних коштів.

Характерно при цьому, що найбільшими темпами зростала інша поточна дебіторська заборгованість, що переважно зумовлювалася авансовими умовами оплати послуг маркетингового спрямування. Зокрема, якщо в 2014 р. інша дебіторська заборгованість відповідала сумі 485,2 тис грн, то у наступному 2015 р. вона становила вже 2 978,5 тис грн, тобто зросла більше ніж у шість разів. Водночас у 2017 р. даний показник уже становив 31 076,9 тис грн, а це означає, що лише за один рік дебіторська заборгованість зросла більше ніж у 10 разів. Певний спад іншої дебіторської заборгованості на ТОВ «Сираївське», як свідчать дані табл. 1, намітився починаючи з 2017 р.

Що ж стосується обсягів дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та заборгованості за розрахунками, то ці явища на ТОВ «Сираївське» протягом періоду, що аналізується, були переважно спричинені такими чинниками:

суттєвою часткою у загальному обсязі продажу реалізації на умовах відстрочки платежу, адже такі умови пояснюються специфікою діяльності даного підприємства;

умовами розрахунків із покупцями та замовниками: здебільшого ТОВ «Сираївське» надає відстрочку платежів за надані послуги за погашення заборгованості після певної дати;

низькою платіжною дисципліною контрагентів, що значною мірою зумовлена зниженням платіжної спроможності покупців та замовників переважно через нестабільність економічного розвитку країни, що впродовж останніх п'яти років знаходиться у стані війни.

До суб'єктивних чинників, під впливом яких відбулося формування значних обсягів дебіторської заборгованості, на нашу думку, слід віднести й неефективність заходів, що застосовує підприємство, зі стягнення дебіторської заборгованості та певну пасивність самого підприємства з контролю над стягненням дебіторської заборгованості, адже на досліджуваному підприємстві не проводиться ґрунтовна аналітична робота щодо політики формування обсягів та структури дебіторської заборгованості, а також

Таблиця 1

Склад та структура дебіторської заборгованості ТОВ «Сираївське» за 2014–2018 рр.

Показники/Рік	Середньорічні значення, тис грн					Темпи зростання, %					Структура, %				
	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018
	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	7821,7	12636,7	11434,4	8730,4	12977	161,56	90,49	76,35	113,49	118,8	91,06	77,31	26,85	17,61
Дебіторська заборгованість за розрахунками	282,7	732,6	81,7	66	85,9	259,14	11,97	80,78	105,14	118,8	3,29	4,48	0,19	0,13	0,24
Інша поточна дебіторська заборгованість	485,2	2978,5	3107,9	40778,1	23273,4	613,87	1043,37	131,22	74,89	118,8	5,65	18,21	72,96	82,26	64,05
Всього	8589,6	16347,8	42593	49574,8	36336,3	1034,57	1145,83	288,35	293,52	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Оборотні кошти, всього	12702,9	30883,9	60138,5	75937,8	46856,3	243,12	194,72	126,27	61,70	X	X	X	X	X	X
Частка дебіторської заборгованості (%)	67,62	52,93	70,82	65,28	77,55	78,28	133,80	92,18	118,8	X	X	X	X	X	X

прогнозування співпраці з конкретними дебіторами, особливо в довгостроковому періоді, затримка платежів з якими поетапно створює і навіть загострює проблеми з поточною платоспроможністю даного підприємства.

Як показує досвід ТОВ «Сираївське», довгострокове відволікання коштів у дебіторську заборгованість неодмінно призводить до фінансових ускладнень, коли підприємство не лише відчуває нестачу коштів на придбання виробничих запасів, а й на виплати заробітної плати співробітникам, своєчасне виконання розрахунків із постачальниками тощо. Крім того, заморожування коштів призводить до порушення циклічності функціонування самого підприємства, а отже, до сповільнення оборотності як оборотного, так і всього капіталу підприємства. Ось чому кожне підприємство має бути зацікавленим у скороченні термінів погашення платежів шляхом удосконалення розрахунків, своєчасного оформлення розрахункових документів тощо.

Таким чином, у цілому стан дебіторської заборгованості на підприємстві «ТОВ «Сираївське» можна вважати критичним, передусім, у зв'язку з наявністю значних обсягів іншої дебіторської заборгованості (що зображено на діаграмі № 1). Очевидно, що керівництву слід ужити термінових заходів стосовно призупинення негативної тенденції зростання обсягів, загальної частки в оборотних активах та погіршення якості дебіторської заборгованості й розробити програму, спрямовану на забезпечення ефективного управління цими активами, орієнтуючись, передусім, на систему показників, які

характеризують процеси динаміки формування та погашення даного виду заборгованості.

З огляду на зазначене, підприємство «ТОВ «Сираївське», як і кожне окреме підприємство, має будувати індивідуальну політику управління дебіторською заборгованістю як невід'ємну складову частину загальної політики управління оборотними коштами і фінансовою політикою у цілому. Проте, враховуючи, що сучасний етап розвитку національної економіки характеризується уповільненням грошового обороту, розробляти свою політику підприємство має в контексті стратегічних напрямів державної економічної політики в частині підтримки провідних секторів економіки, які мають стратегічне значення щодо виходу на міжнародні ринки. Йдеться, перш за все, про агропромисловий сектор, до якого належить досліджуване підприємство.

Серед заходів, що першочергово сприятимуть збільшенню обсягів реалізації сільськогосподарської продукції та оптимізації завдяки цьому загальному обсягу дебіторської заборгованості, слід назвати розвиток кредитно-фінансових механізмів щодо підтримки аграрного сектору економіки та окремих фермерських господарств, адже ці підприємницькі структури в сучасних економічних умовах мають займати пріоритетні позиції щодо фінансової підтримки.

Зазначені заходи фінансової політики в царині управління дебіторською заборгованістю та управління зобов'язаннями варто відслідковувати, аналізуючи систему відомих показників, таких як коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість, коефіці-

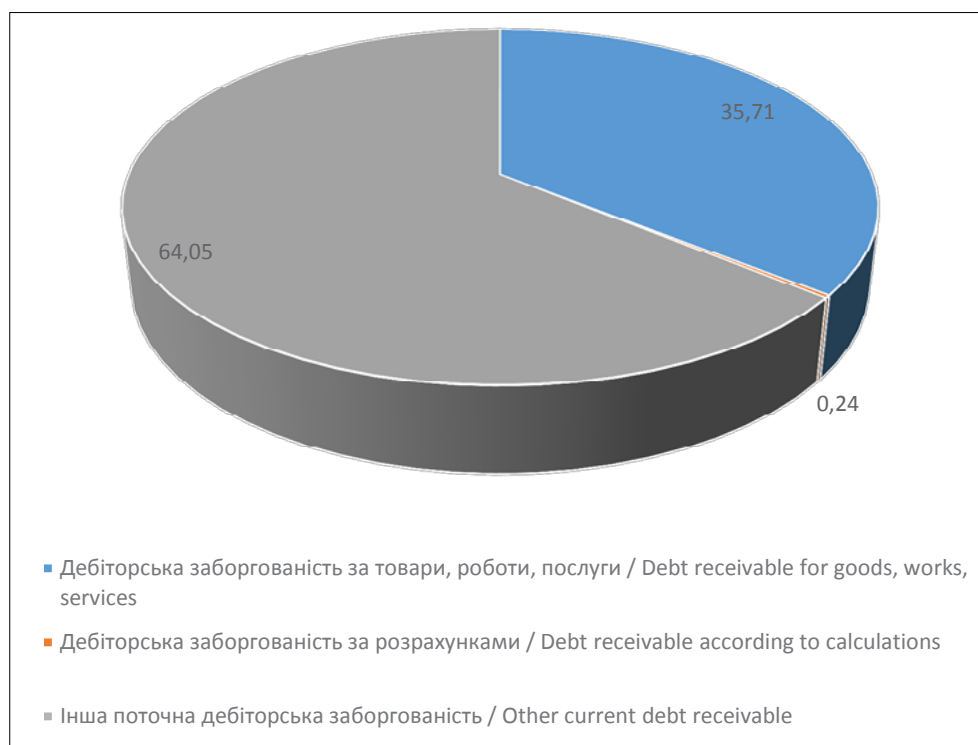

Рис. 1. Структура дебіторської заборгованості ТОВ «Сираївське» за 2018 р.

ент прострочення дебіторської заборгованості, а також середній період інкасації дебіторської заборгованості тощо [2, с. 24–36; 8, с. 534].

Заслугове на увагу також і зарубіжний досвід, який доцільно використати в ході організації фінансів вітчизняних підприємств щодо застосування критерію та процедур із відбору контрагентів, а також порядку накопичення даних про своєчасність і повноту сплати (кредитної історії або історичного досвіду) як засобів попереднього контролю.

Разом із тим за сучасних нестабільних економічних умов на сільськогосподарському підприємстві, що неодмінно пов'язуються з підвищенням ризиків їхньої діяльності, скороченням обсягу грошових коштів у господарському обороті, а також зменшенням доступних (через значний рівень банківських ставок) кредитних ресурсів, виникає потреба формування і використання низки нових форм рефінансування дебіторської заборгованості, тобто прискорених методів переведення дебіторської заборгованості у більш ліквідні оборотні активи, основними з яких сьогодні вважаються: факторинг, облік векселів, що видані покупцям продукції, або їх продаж на фінансовому ринку, форфейтинг, спонтанне рефінансування, проведення взаєморозрахункових схем, обмін боргу на акції боржника, подання позову до суду, погодження на відступлення (списання).

Зокрема, найпоширенішими формами прискорення розрахунків є спонтанне рефінансування, що полягає у наданні знижки за дострокову сплату покупцем платіжних документів, та факторинг – фінансова операція, за якої підприємство-продавець передає право отримання грошей за платіжними документами за відвантаженою продукцією безпосередньо банківській установі.

Для ТОВ «Сираївське» сьогодні слід уважати актуальними зазначені найбільш поширені форми прискорених розрахунків із боржниками, проте, зважаючи на відсутність контролю над станом заборгованості на даному підприємстві, можна запропонувати побудову комплексної системи внутрішнього контролю на зразок того, що застосовується нині в компаніях і фірмах, в основу якої покласти організацію планово-контрольних зв'язків окремих служб, об'єднавши їх в єдиному так званому підрозділі контролінгу.

Не можна не зазначити, що на практиці контролінг дебіторської заборгованості прийнято розглядати як систему заходів, що має охоплювати здійснення таких основних функцій управління, як планування, інформаційне забезпечення, регулювання, контроль. Зокрема, функція планування повинна забезпечувати встановлення цілей збутової діяльності та розрахункової дисципліни, формування можливих стратегій політики стосовно клієнтів, товару чи політики винагороди і, таким чином, уста-

Рис. 2. Схема моделі контролінгу дебіторської заборгованості ТОВ «Сираївське»

новлення необхідних планових показників як основи для подальших контролінг-процесів.

Функція забезпечення інформацією охоплює збалансування потреби та можливостей щодо отримання інформації, а також базову підготовку структурної обробки наявних даних. Це вимагає раціонального використання всіх можливих джерел інформації, включаючи виконання звірки розрахунків із контрагентами та проведення експертного опитування стосовно оцінки платоспроможності всіх дебіторів. Наступним кроком має стати структурування інформації за допомогою належно побудованого обліку, на базі чого й можна сформувати необхідну для моніторингу систему показників. Подальшим кроком реалізації функції забезпечення інформацією має бути створення відповідної системи звітності, за допомогою якої здійснюється угруповання розрахунки, які разом із підготовленими на цій основі висновками передаються особам, уповноваженим приймати необхідні рішення.

Завданням одного важливих складників контролінгу дебіторської заборгованості, а саме регулювання її руху, має бути прийняття методики управління, яка б найбільш ефективно давала змогу управляти цими процесами на даному етапі управління, а застосування тих чи інших методів, що тісно пов'язуються з відповідною методикою, дало б змогу досягти бажаного результату щодо скорочення обсягів заборгованості.

І, врешті, завданням контролю як процесу порівняння фактичних і планових у тому чи іншому періоді показників дебіторської заборгованості є виявлення та застосування ефективних контрольних заходів, що впливатимуть на обсяги і структуру дебіторської заборгованості.

З огляду на зазначене, стає зрозумілим, що проведення контролінгу дебіторської заборгованості варто розглядати відповідно до окремого проміжку часу. При цьому розвиток подій у попередніх періодах слід уважати принциповим чинником, який указуватиме на необхідність його врахування під час адаптації до нових умов середовища в подальших періодах. Зрозуміло, що без врахування зазначених чинників буде складно прогнозувати майбутній стан дебіторської заборгованості підприємства, а отже, й управляти цими процесами.

Таким чином, контролінг дебіторської заборгованості на ТОВ «Сираївське» має стати системоутворюючим елементом фінансового менеджменту як механізму з реалізації фінансової політики даного підприємства. Створений на основі зазначених функціональних складників окремий підрозділ контролінгу дебіторської заборгованості дасть змогу на даному підприємстві не лише постійно забезпечувати необхідне базове підґрунтя щодо показників руху обсягів цієї заборгованості у попередніх та наступних періодах, а й проводити на цій основі якісний аналіз «вузьких міст»

у цих процесах, вчасно виявляючи відхилення та визначаючи вплив тих чи інших чинників, і залежно від отриманих результатів приймати управлінські рішення стосовно можливості застосування ефективних методів та методик у напрямі впливу на дії контрагентів із повернення ними відповідних боргів.

У цьому аспекті важливо, як нам видається, щоб система контролінгу у ТОВ «Сираївське» узгоджувалася або принаймні співвідносилася з визначеними основними етапами управління дебіторською заборгованістю [1, с. 228–231]. Ураховуючи особливості найбільш удалого поєднання контролінгу й етапності управління дебіторською заборгованістю, вважаємо за доцільне виокремити такі основні етапи:

1. Виконання попередніх прогнозних розрахунків із дебіторської заборгованості в наступному періоді на основі звірки розрахунків із контрагентами та експертного опитування щодо їхньої платоспроможності.

2. Інформаційне забезпечення та визначення методик для управління дебіторською заборгованістю.

3. Визначення більш ефективних для даного періоду методів регулювання дебіторською заборгованістю.

4. Здійснення контролю як співставлення фактичних і планових показників та оцінка змін в обсягах і структурі дебіторської заборгованості.

5. Підготовка висновків щодо перехідних обсягів дебіторської заборгованості з обґрунтуванням пропозицій стосовно проведення контролінгу цих процесів у наступному періоді.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, управління дебіторською заборгованістю для кожного підприємства має стати одним із важливих елементів фінансового менеджменту як механізму реалізації фінансової політики. Запропоноване створення у ТОВ «Сираївське» окремої структури контролінгу дебіторської заборгованості як комплексу послідовних, об'єднаних в єдиний управлінський підрозділ заходів з планування, забезпечення інформацією, регулювання та здійснення внутрішнього контролю має, згідно зі статутом, бути наділений відповідними повноваженнями для прийняття необхідних рішень щодо досягнення в той чи інший період конкретної мети.

Головною перевагою запровадження системи контролінгу у ТОВ «Сираївське» може стати орієнтація на конкретні результати, адже кінцева мета контролінгу полягає не тільки в тому, щоб на основі необхідної інформації та через своєчасність контролю у часовому інтервалі між оцінюванням показників виявляти проблеми, а й забезпечувати вирішення цих проблем у визначеному періоді та передбачати їх можливі наслідки в наступних періодах.

Отже, контролінг дебіторської заборгованості на підприємстві, на нашу думку, слід розглядати як систему методичного та інформаційного забез-

печення, спрямованого на координацію поточного і довгострокового (з проведенням необхідного аналізу і контролю) регулювання наявних (прогнозованих) за структурою її обсягів, із метою поступового скорочення та, врешті, усунення такого виду заборгованості як необхідної передумови для подальшого підвищення платоспроможності та рентабельності кожного підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабич Л.М., Бірюкова А.О. Система поетапного управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Вісник Національного транспортного університету*. 2012. Вип. 26. С. 228–231.
2. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Фінанси України*. 2013. № 12. С. 24–36.
3. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия Киев : Ника-Центр ; Эльга, 2003. Т. 2. 447 с.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навчальний посібник. Житомир : Рута, 2003. С. 544.
5. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 12. С. 38–42.
6. Скляр Є.В., Храпливий А.І. Теоретичні засади дослідження дебіторської та кредиторської заборгованостей. *Молодий вчений*. 2016. № 5(32). С. 153–156.
7. Скоробогатова В.В. Методика бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості як складової змішаних активів. *Сталій розвиток економіки*. 2012. № 7(17). С. 270–276.
8. Фінансовий менеджмент : підручник / А.М. Поддєрьогін та ін. ; 2-е вид., перероб. Київ : КНЕУ, 2017. С. 534.
9. Міністерство юстиції України ТОВ «Сираївське» код ЄДРПОУ 37652102. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch> (дата звернення: 20.05.2019).

REFERENCES:

1. Babych L.M., Biryukova A.O. (2012) *Systema poetapnoho upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu pidpriemstva* [System of

stage-by-stage management of accounts receivable of the enterprise]. *Visnyk Natsionalnoho transportnoho universytetu* [Bulletin of the National Transport University] (electronic journal), vol. 26, pp. 228–231. Available at: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/26_1_2013/228-231.pdf (accessed 22 May 2019).

2. Bilyk M. D. (2013) *Upravlinnja debitorskoju zaborhovanistju pidpriemstv. Finansy Ukrainy* [Debt management of enterprises. Finance of Ukraine] no. 12, pp. 24–36.
3. Blank Y.A. (2003) *Upravlenye aktivamy y kapitalom predpriyatiya / Y.A. Blank. – T. 2. – K* [Management of assets and capital of the enterprise / Blank Y.A. Form. – T. 2. – K] Nika-Center; Olha, 447 p. – *Entsyklopedyia finansovoho menedzhera* [Encyclopedia of Financial Manager] vol. 2.
4. Butynets F.F. (2003) *Bukhhalterskyi oblik u zarubizhnykh krainakh, Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv* [Accounting in foreign countries, Training manual for students of higher educational institutions]. Zhytomyr: PE "Ruta", p. 544.
5. Matytsyna N.O. (2015) *Osnovni zasady rehuliuвання rozrahunkovykh vidnosyn cherez upravlinnia debitorskoiu zaborhovanistiu pidpriemstv / N.O. Matytsyna //* [Basic principles of regulation of settlement relations through management of accounts receivable enterprises / N.O. Matitsina //] *Bukhhalterskyi oblik i audyt* [Accounting and auditing] no. 12, pp. 38–42.
6. Skliar Ye.V., Khraplyvyi A.I. (2016) *Teoretychni zasady doslidzhennia debitorskoi ta kredytorskoi zaborhovanosti* [Theoretical principles of the study of accounts receivable and payables] *Molodyi vchenyi* [Young scientist] no. 5(32) May – pp. 153–156.
7. Skorobohatova V.V. (2012) *Metodyka bukhhalterskoho obliku debitorskoi zaborhovanosti yak skladovoi zmishanykh aktyviv / V.V. Skorobohatova /* [Methods of accounting for accounts receivable as a component of mixed assets / V.V. Skorobohatava] *Stalyi rozvytok ekonomiky* [Stalii rozvytok ekonomiky] no. 7[17]. – pp. 270–276.
8. A.M. Poddierohin and other (2017) *Finansovyi menedzhment* [Financial management] textbook – 2nd form., Processing. – (Kiev) KNEU, p. 534.
9. *Ministerstvo yustytisii Ukrainy TOV «Syravskie» kod YeDRPOU 37652102* [Ministry of Justice of Ukraine Ltd. "Syravskie" code of EDRPOU 37652102] Available at: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch> (accessed 20 May 2019).